

TÁRCZA.

ÉVNEGYEDES JELENTÉS A MAGYAR NEMZ. MÚZEUM KÖNYVTÁRÁNAK ÁLLAPOTÁRÓL.

1899 JÚLIUS 1-TŐL SZEPTEMBER 30-ÁIG.

I.

A *nyomtatványi osztály* anyaga a lefolyt évnegyedben köteles példányokban 4115 db., ajándék útján 126 db., vétel útján 96 db., összesen 4337 db. nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezen kívül köteles példányok czimén beérkezett: alapszabály 296 db., halotti jelentés 1933 db., perirat 24 db., hivatalos jellegű iratok 287 db., műsor 824 db., püspöki körlevél 168 db., szinlap 2307 db., zárszámadás és egyesületi jelentés 589 db., falragasz 1584 db., vegyes 584 db., vagyis összesen 8574 db. aprónyomtatvány.

Vételre fordított 1192 frt 63 kr; 12 márka és 40 pf.

Ajándékaikkal a következők járultak a könyvtár anyagának gyarapításához: Addobbati alezredes Brünnből, az aradi kir. tanfelügyelőség, Bartalos Gyula Egerből, a bécsi cs. kir. kereskedelmi miniszterium (2 db.), a bécsi cs. kir. postamúzeum, a bécsi cs. kir. statisztikai központ (2 db.), Budapest székes főváros statisztikai hivatala, Budapest székes főváros tanácsa, a budapesti m. kir. főpósta és táviradaigazgatóság, a budapesti m. kir. rendőrfőkapitányság, a budapesti tudomány-egyetem bölcsészeti kara (27 db.), Bulic F. Spalatoból, Erneyi József (2 db.), Fejérpatak László (6 db.), Fischer Ede, Geőcze Sarolta (4 db.), Holder-Egger Oswald Berlinből, Horváth Géza (6 db.), a képviselőházi iroda (6 db.), a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara, Kereszty István, Kerntler Ferencz, a linczi Museum Francisco-Carolinum, Loubat herceg Párisból (2 db.), a Magyarországi Kárpátgyesület (2 db.), Mandello Károly (2 db.), a Matica Srpska (3 db.), Merza Gyula Kolozsvárról,

(3 db.), Némethy Lajos Esztergomból, az Országos Törvénytár szerkesztősége (2 db.), a m. kir. pénzügyminiszterium (2 db.), a pesti szegény gyermek-kórház egylet, Pollák Kaim (3 db.), a rimaszombati prot. főgymnázium igazgatósága (2 db.), Sadakichi Hartman New-Yorkból, Schönherr Antalné Nagybányáról (3 db.), Sepsiszent-György város hatósága, Stephanic R. Adolf Nagyszombatból, a m. kir. szabadalmi hivatal (13 db.), Szalay Imre (2 db.), Sziklay Gyula Szent-Endréről, Szontágh Miklós Tátrafüredről, az orsz. magyar technológiai iparmúzeum, Vajda Ödön zirczi apát (2 db.), a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium, Veres Samu Rimaszombatból, a magyar vörös-kereszt-egylet, Wahler Aladár Selmezbányáról.

Nevezetesebb szerzemények: 1. Molnár G. Elementa grammaticae latinae. Debreczen, 1702. 25 frt. 2. Melanchton, Grammatica. Bártfa, 1641. 40 frt. 3. Grammatica (töredék). Velence, 1509. 50 frt. 4. XV. századbéli missale (töredék). 20 frt. 5. Frölich D. Calendarium perpetuum. Bártfa, 1639. 20 frt. 6. Comenii Janua. Sáros-Patak, 1652. 30 frt. U. az. Lócse, 1655. 20 frt. 7. Bunderlius, Oratio ad salutandam Mariam Archiducissam Austriae. 1514. 10 frt. 8. J. Pannonii Elegiarum aureum opusculum Bécs, év n. 34 frt. 9. Balasfi, Castigatio. Augsburg, 1620. 10 frt. 10. Illicinus P., Ad incliti Hungariae regni proceres paraenesis. 1573. 15 frt. 11. Cromer, Oratio . . in funere . . Sigismundi. Krakkó, 1548. 8 frt. 12. Corenus J., Libanuson termő citrusfának veleje. Nagyszombat, 1671. 20 frt.

A könyvtár helyiségeiben 1693 egyén 4343 kötet nyomtatványt, kölcsönzés útján pedig 396 egyén 582 kötetet használt.

A lefolyt évnegyedben 350 munka osztályoztatott, amelyekről 504 czédula készült. Kötés alá készítettett 275 munka 381 kötetben. A nyári szünet ideje alatt a Hungaria Historica szak revideáltatott. Két teremnek újból való bebutorozása következtében a régi magyar könyvtár és az ősnymtatványok áthelyeztettek. A köteles példányok átvételére rendelt helyiségbe a negyedév folyamán 585 csomag érkezett be; ugyaninnen 989 levél expedieáltatott, melyek körül 406 a be nem küldött sajtótermékek vagy pedig a kimutatás megrekklamálásával foglalkozott.

II.

A *kézirattár* a lefolyt évnegyedben kizárólag ajándékozás útján gyarapodott és pedig 2 db irodalmi levéllel és 2 db egyiptomi papirus-kézirat töredékkal. Az irodalmi levelek egyike gróf Apponyi Sándor ajándéka s érdekes, mert Horvát István írta s az ő híres könyvtárára vonatkozó adatot tartalmaz. A másik levéllel Kordik Ágostonné Csányi Lenke gyarapította a levelestárban őrzött Deák Ferencz-levelek számát. Az egyiptomi kézira-

tokat kitűnően konzerválva dr. Heymann kairói orvos ajándékozta a könyvtárnak. Az egyik hieroglif, a másik hieratikus írású, amaz a XVIII. dinasztíának, emez a Ptolomaeusok korának emléke s tekintve, hogy az írás történetének ezek a nevezetes korszakai a kéziratárban eddig képviselve nem voltak, ez a gyarapodás igen nevezetesnek mondható.

Az évnegyed folyamán 52 hazai és külföldi kutató 162 kéziratot és 50 irodalmi levelet használt.

Az évnegyedes gyarapodáson kívül fedolgoztatott a múlt évnegyedi gyarapodás egy része s folytatottatott a Pulszky Ferencz levelezésének feldolgozása. Mindez 170 uj czédulát eredményezett.

III.

A *hírlap-osztály* gyarapodása: *a)* Köteles példányokból 61 évfolyam 16,737 száma; *b)* Ajándékozás útján 13 évfolyam 847 száma; összesen 74 évfolyam 17,584 szám.

Nevezetesebb szerzemények: Der Oesterr. Zuschauer 1837. Luna Zágráb 1844. II. 1846.; Grad aus! Wien 1848. jun—okt. Der Pilger. Karlstadt 1846; Berliner Polit. Wochenblatt 1832—1833., 1837—1838.; Allgemeine Zeitung 1829. jan. márcz. valamennyi dr. Kovács Pálné ajándéka; továbbá a Honderű 1847. 1848. id. Szinnyei József ajándéka.

A könyvtár helyiségében 287 olvasó 717 kötetet, házon kívül 6 olvasó 37 kötetet, összesen 293 olvasó 754 kötet hírlapot használt.

Az évnegyed folyamán: czéduláztatott 45 ujhírlap 45 évfolyama, átnézetett 61 hírlap és 13,308 szám, kötés alá adatott 18 hírlap, reklamáltatott 57 hírlap 569 száma.

A köteles példányoknak kimutatással (csomagokban) beérkezett 13,308 száma a gyarapodási könyvbe és a nyilvántartási lapokra vezetett ezen kívül a külön számokban (kimutatás nélkül) beérkezett 3429 szám is megszámláltatott, betűrendbe osztályoztatott és a többihez rakatott.

IV.

A *levéltár* az elmúlt évnegyedben ajándék útján 5 db, vétel útján 114 irattal és 2 db fényképpel s negatival, összesen 121 darabbal szaporodott. Ezek között van 22 db középkori, 74 db újabkori irat, 4 db czimereslevél, 10 db kisebb czéhirat; 9 db az 1848/49-iki szabadságharczra és az emigrációra vonatkozó irat, 1 db fénykép és 1 db negatív.

Ajándékaikkal Sziklay Gyula Szent-Endréről és Ujhelyi Hugó Nagybányáról gyarapították az osztályt.

Nevezetesebb szerzemények: a báró Bach Sándor irattárából eredő 9 db államirat, melyek az 1849—53. évek történetére

tartalmazzak fontos adatokat; továbbá a legrégebb magyar czimeradományról, I. Károlynak bizonyos Imrefia Miklós részére sisakdísz tárgyában adott okleveléről, melynek eredetije a vasvárszombathelyi káptalan levéltárában őriztetik, felvett fénykép.

A czimereslevelek gyűjteményének újabb szaporodásai:

1. 1498 december 8. Buda. II. Ulászló czimerlevele Nezei Mernyey Ambrus részére. 2. 1667 december 13. Bécs. I. Lipót czimerlevele Kelessy János és társai részére. 3. 1669 július 19. I. Lipót czimerlevele Krivácsy Mátyás részére. 4. 1721. november 30. Bécs. III. Károly czimerlevele Freind Henrik részére.

A lefolyt évnegyedben 9 kutató 8656 db iratot használt. Külső használatra 6 térítvényen 58 db irat, 1 fénykép kölcsönöztetett ki.

Az új szerzeményeken kívül nagyjában feldolgoztatott a Véghely-gyűjtemény, úgy hogy csak a revízió és az újabbkori anyag keltezésének megoldása van hátra. Folyamatba vétetett a Kossuth-iratok rendezésének folytatása és a Thaly család levéltárának részletes lajstromozása. Rendezés alatt állanak a Tihanyi és Szirmay családok levéltárai.

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA 1898-BAN.

A Magyar Tud. Akadémia könyvtárának 1898. évi állapotáról *Heller Agost* főkönyvtárnok a könyvtári bizottság 1899. január 30-ikán tartott ülésén a következő jelentéssel számolt be:

Mint előbbeni jelentéseimben, úgy most is törekszem, hogy röviden bemutassan a könyvtár állapotát, hogy mi történt a múlt esztendőben, milyen feladatok várnak megoldásra, milyen kellékek teljesítendőek a könyvtár sikeres kezelésére, továbbfejlesztésére. Jelentésem kiterjeszkedik a könyvtárral kapcsolatos kéziratokra és a Goethe-gyűjteményre is. Ohajtásom, hogy a tisztelt bizottság jelentésem alapján a könyvtár állapotáról és szükségleteiről tiszta képet alkothasson.

Valamely könyvtár hasznavehetősége, következésképp értéke — nem tekintve a könyvállomány értékére és mennyiségére, mi jelentésem keretén kívül esik — mindenesetre a könyvek hozzáférhető, rendezett felállításától és teljes, pontos és minden irányban felvilágosítást nyújtó katalógusok létezésétől függ. Mint számos más könyvtárban, úgy a mienkben is nagy baj a térnek szűk volta. A könyvtár udvari részét a múlt években a napilapok felhalmozódása a szó szoros értelmében járhatatlanná tette, s e mellett az újságkötegek a szekrények tetején embermagasságnyi tömegben porladoztak. A múlt évi jelentésem kapcsán tett javaslatom elfo-